

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 lutego 2017 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi w pkt. 1 zasądził od pozwanej (...) z siedzibą w P. w C. na rzecz powódek J. K. i E. J. (1) kwotę 41.821,20 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty: 32.060,00 złotych od dnia 24 lutego 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz od tej kwoty odsetki ustawowe za opóźnienie za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty oraz 9.761,20 złotych od dnia 12 października 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz od tej kwoty odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty; w pkt. 2 oddalił powództwo w pozostałym zakresie; w pkt. 3 zasądził od (...) z siedzibą w P. w C. na rzecz J. K. i E. J. (1) kwotę 3.723,70 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania; w pkt. 4 nakazał ściągnąć od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Rejonowy dla Łodzi –Śródmieścia w Łodzi kwotę 303,13 złotych tytułem nieuiszczonych kosztów procesu; w pkt. 5 nakazał ściągnąć od powódek na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi kwotę 161,37 złotych tytułem nieuiszczonych kosztów procesu (wyrok – k. 94; uzasadnienie – k. 95 - 101).

Apelację od powyższego orzeczenia złożyła pozwana – (...) z siedzibą w P. w C., w części zasądzonej od pozwanego na rzecz powódek kwotę przewyższającą 31.241,20 złotych, to jest co do kwoty 10.560,00 złotych wraz z odsetkami ustawowymi oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach.

Zaskarżonemu wyrokowi skarżąca zarzuciła:

1. naruszenie przepisu prawa procesowego tj. art. 232 k.p.c. poprzez przyjęcie, że powód udowodnił zasadność i celowość wynajmu pojazdu zastępczego przez okres 89 dni, podczas gdy powód nie udowodnił tego rodzaju okoliczności, a z dowodów zgromadzonych w toku postępowania w szczególności z dokumentacji szkodowej zgromadzonej przez poszkodowaną na etapie postępowania likwidacyjnego wynika, iż w dniu 16 września 2014 roku odbyły się oględziny podstawowe pojazdu, w dniu 19 września 2014 roku kosztorys ofertowy został przesłany użytkownikowi pojazdu, w dniu 22 września 2014 roku klient przesłał kosztorys warsztatowy do weryfikacji, w dniu 29 września 2014 roku zweryfikowany kosztorys został odesłany do warsztatu, natomiast dopiero w dniu 23 października 2014 roku warsztat zgłosił dopiero dodatkowe oględziny czyli przez prawie miesiąc nic się w sprawie naprawy pojazdu w serwisie nie działo, co uznać należy za ewidentne działanie serwisu przedłużające niezasadnie naprawę pojazdu, a zarazem wynajem pojazdu zastępczego; następnie w dniu 24 października wykonano oględziny dodatkowe pojazdu, a 30 października odesłano kosztorys po dodatkowych oględzinach do warsztatu;

2. naruszenie przepisu prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i dokonania jego oceny z pominięciem istotnej części tego materiału i błędne uznanie, że uzasadniony okres wynajmu pojazdu zastępczego wynosi 89 dni, podczas gdy z dowodów zgromadzonych w toku postępowania, w szczególności z dokumentacji szkodowej zgromadzonej przez poszkodowaną na etapie postępowania likwidacyjnego wynika, iż w dniu 16 września 2014 roku odbyły się oględziny podstawowe pojazdu, w dniu 19 września 2014 roku kosztorys ofertowy został przesłany użytkownikowi pojazdu, w dniu 22 września 2014 roku klient przesłał kosztorys warsztatowy do weryfikacji, w dniu 29 września 2014 roku zweryfikowany kosztorys został odesłany do warsztatu, natomiast dopiero w dniu 23 października 2014 roku warsztat zgłosił dopiero dodatkowe oględziny czyli przez prawie miesiąc nic się w sprawie naprawy pojazdu w serwisie nie działo, co uznać należy za ewidentne działanie serwisu przedłużające niezasadnie naprawę pojazdu a zarazem wynajem pojazdu zastępczego: następnie w dniu 24 października wykonano oględziny dodatkowe pojazdu, a 30 października odesłano kosztorys po dodatkowych oględzinach do warsztatu.

3. naruszenie przepisu prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. przez błędną ocenę sporządzonej w toku procesu opinii biegłego sądowego z zakresu wyceny, naprawy i eksploatacji pojazdów mechanicznych – mgr inż. Piotra Zarzyckiego i przyjęcie, że najem pojazdu przez okres 89 dni jest uzasadniony, podczas gdy biegły nie wypowiedział się kategorycznie co do tego, czy zasadny był najem pojazdu zastępczego przez powoda w okresie od dnia 1 października

2014 roku do dnia 23 października 2014 roku (w dacie 29 września 2014 roku odesłano zweryfikowany kosztorys do warsztatu natomiast dopiero w dniu 23 października 2014 roku warsztat zgłosił dodatkowe oględziny), zaś pozwana kwestionowała tenże okres, podnosząc, iż było to zawinione działanie serwisu przedłużające niezasadnie naprawę pojazdu a zarazem wynajem pojazdu zastępczego, za które nie sposób przypisać odpowiedzialności pozwanej,

4. naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 354 § 2, 362 i 826 § 1 k.c. poprzez przyjęcie, że żądanie odszkodowania w wysokości 40.940,00 złotych z tytułu kosztów najmu pojazdu zastępczego za 90 dni wynajmu pojazdu zastępczego związanych z przedmiotową kolizją nie stanowiło naruszenia obowiązku poszkodowanego do zmniejszenia rozmiarów szkody, podczas gdy poszkodowany oraz warsztat naprawczy przyczynili się do wydłużenia procesu naprawy, gdyż z dowodów zgromadzonych w toku postępowania, w szczególności z dokumentacji szkodowej zgromadzonej przez poszkodowaną na etapie postępowania likwidacyjnego wynika, iż w dniu 16 września 2014 roku odbyły się oględziny podstawowe pojazdu, w dniu 19 września 2014 roku kosztorys ofertowy został przesłany użytkownikowi roku zweryfikowany kosztorys został odesłany do warsztatu, natomiast dopiero w dniu 23 października 2014 roku warsztat zgłosił dopiero dodatkowe oględziny czyli przez prawie miesiąc nic się w sprawie naprawy pojazdu w serwisie nie działo, co uznać należy za ewidentne działanie serwisu przedłużające niezasadnie naprawę pojazdu, a zarazem wynajem pojazdu zastępczego: następnie w dniu 24 października wykonano oględziny dodatkowe pojazdu, a 30 października odesłano kosztorys po dodatkowych oględzinach do warsztatu – co oznacza, że wynajęto pojazd zastępczy na okres znacznie przekraczający okres efektywnej naprawy pojazdu.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa co do kwoty 10.560,00 złotych wraz z ustawowymi odsetkami, zasądzenie od każdej z powódek na rzecz pozwanej kosztów procesu za postępowanie przed Sądem I instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych oraz zasądzenie od każdej z powódek na rzecz pozwanego kosztów procesu za postępowanie przed Sądem II instancji według norm przepisanych (apelacja – k. 107 – 109).

W odpowiedzi na apelację pozwanej powódki wniosły o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanej na rzecz powódek łącznie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (odpowiedź na apelację – k. 119 – 120).

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja pozwanej jest niezasadna.

W pierwszej kolejności rozważeniu podlegają zarzuty prawa procesowego, ponieważ ocena zasadności naruszenia prawa materialnego może być dokonana dopiero po stwierdzeniu, że ustalenia stanowiące podstawę faktyczną zaskarżonego wyroku zostały dokonane zgodnie z przepisami prawa procesowego (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2004, sygn. akt II CK 409/03, opubl. Legalis).

Sąd Okręgowy nie uwzględnił żadnego z zarzutów apelacyjnych, które sprowadzały się do kwestionowania ustaleń faktycznych i oceny dowodowej pod kątem wymogów stawianych w art. 233 § 1 k.p.c. Zarzuty apelacyjne w istocie sprowadzały się bowiem do kwestionowania prawidłowości zastosowania prawa materialnego i nie zmierzały do podważenia prawidłowości dokonanych ustaleń faktycznych przez Sąd I instancji. Wprawdzie skarżąca podnosiła, iż Sąd I instancji dokonał błędnej oceny opinii biegłego poprzez przyjęcie, że uzasadniony czas najmu pojazdu zastępczego wynosił 89 dni, jednakże w rzeczywistości ten zarzut nie był wymierzony w ocenę dowodu i poczynione na jego podstawie ustalenia faktyczne dotyczące czasookresu i przebiegu najmu pojazdu zastępczego, a w prawidłowość subsumcji tych ustaleń pod kątem zastosowania art. 361 k.c. i wyznaczenia w oparciu o to zakresu odpowiedzialności odszkodowawczej ubezpieczyciela, która stanowiła istotę sporu.

Powódki – J. K. i E. J. (2) wykazały za pomocą przedstawionych dowodów w postaci dokumentów: faktur VAT Nr (...), VAT Nr (...) i VAT (...), umową najmu samochodu zastępczego wraz z dwoma aneksami, że wynajmowały pojazd maksymalnie na czas naprawy auta, które zostało uszkodzone na skutek zdarzenia z dnia 12 września 2014 roku. Zatem udowodniły, że świadczenie ubezpieczeniowe wypłacone przez pozwanego ubezpieczyciela tytułem odszkodowania za najem pojazdu zastępczego nie wyczerpało całości poniesionych w związku z tym kosztów, które

wyniosły 52.545,60 złotych brutto. Z zarzutów apelacyjnych wynika, że pozwana kwestionowała czas najmu pojazdu zastępczego. Wskazała, że jej odpowiedzialność rozciąga się w przypadku pojazdu A. (...) jedynie na 41 dni roboczych, w sytuacji gdy powódki żądały zapłaty za 89 dni robocze. Jednakże pozwana pomimo tego, że kwestionowała wykazaną przez powódki przy pomocy dokumentów wysokość kosztów wynajmu pojazdu zastępczego w zakresie uzasadnionego czasu trwania najmu, okoliczności tych w żaden sposób nie wykazała. To pozwana bowiem twierdziła, że czas najmu był bezpodstawnie wydłużony, jednak na poparcie tych tez nie przedstawiła żadnych dowodów, co Sąd Rejonowy zauważył i prawidłowo ocenił.

Nie ma racji skarżący, gdy czyni Sądowi Rejonowemu zarzut naruszenia prawa procesowego art. 232 k.p.c. poprzez przyjęcie, że powód udowodnił zasadność i celowość wynajmu pojazdu zastępczego przez okres 89 dni, podczas gdy powód nie udowodnił tego rodzaju okoliczności.

W ocenie Sądu Okręgowego to strona pozwana wywodzi korzystne dla siebie skutki ze stwierdzenia, że okres najmu był bezzasadnie wydłużony. W judykaturze utrwalony jest pogląd, że odszkodowanie przysługujące od ubezpieczyciela obejmuje niezbędne i ekonomicznie uzasadnione koszty naprawy pojazdu, ustalone według cen występujących na lokalnym rynku (por. uchwała SN z dnia 13 czerwca 2003 roku, III CZP 32/03, OSNC 2004/4/51).

W sprawie niesporną była zasada odpowiedzialności pozwanego i powstały po jego stronie obowiązek wypłaty odszkodowania w związku ze szkodą zaistniałą w dniu 12 września 2014 roku. Pozwany odpowiedzialności tej nie kwestionował wypłacając z tytułu wynajmu pojazdu zastępczego kwotę 10.660,00 złotych.

W tym miejscu należy przypomnieć, że naprawienie szkody (a więc i odszkodowanie) powinno obejmować wszystkie straty, które poszkodowany poniósł wskutek zaistnienia szkody (art. 361 § 2 k.c.). Powszechnie przyjmuje się, że naprawienie szkody polegającej na uszkodzeniu pojazdu polega przede wszystkim na zapłaceniu kwoty koniecznej do przywrócenia samochodu do stanu poprzedniego. Poszkodowany dokonał wyboru sposobu naprawienia szkody, polegającego na wypłacie kwoty odszkodowania za szkodę powstałą na skutek zdarzenia z dnia 12 września 2014 roku. Pozwany zatem, w myśl art. 363 § 1 k.c. i art. 361 § 2 k.c., zobowiązany jest do zwrotu ekonomicznie uzasadnionych wydatków, które były niezbędne do korzystania przez poszkodowanego z pojazdu zastępczego. Podstawową funkcją odszkodowania bowiem jest kompensacja, co oznacza, że odszkodowanie winno przywrócić w majątku poszkodowanego stan naruszony zdarzeniem wyrządzającym szkodę. Cel ten realizuje naprawienie szkody uwzględniające indywidualną sytuację poszkodowanego. Wysokość odszkodowania winna ściśle odpowiadać rozmiarom wyrządzonej szkody. Odszkodowanie zatem nie może być wyższe lub niższe od szkody poniesionej przez poszkodowanego. Szkada jest bowiem uszczerbkiem w prawnie chronionych dobrach wyrażającym się w różnicy między stanem dóbr, jaki istniał i jaki mógłby następnie wytworzyć się w normalnej kolei rzeczy, a stanem, jaki powstał na skutek zdarzenia wywołującego zmianę w dotychczasowym stanie rzeczy, z którym to ustawodawca wiąże powstanie odpowiedzialności odszkodowawczej. Oceny, czy poniesienie określonych kosztów mieści się w ramach szkody i normalnego związku przyczynowego należy dokonywać na podstawie indywidualnej sytuacji poszkodowanego i konkretnych okoliczności sprawy (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2002 roku, V CKN 1273/00, opubl. Legalis).

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd I instancji prawidłowo zastosował art. 361 k.c. określając wymiar obowiązku odszkodowawczego pozwanego ubezpieczyciela w sposób odpowiadający kosztom poniesionym w związku z najmem pojazdu zastępczego objętym żądaniem pozwu. Z treści opinii biegłego z zakresu techniki samochodowej i ruchu drogowego wynika, że ze względu na przedłużający się proces likwidacji szkody w związku z określeniem ostatecznego zakresu uszkodzeń, czas postoju pojazdu w serwisie do dnia 10 grudnia 2014 roku, znajduje uzasadnienie. W opinii wyszczególniono, że na okres ten złożyły się zarówno technologiczny czas naprawy, jak i konieczne czynności likwidacyjne, których przeprowadzenie było niezbędne, w tym dwukrotne oględziny – pierwsze w celu sporządzenia kalkulacji naprawy, kolejne już po weryfikacji przez warsztat naprawczy celem skorygowania kalkulacji w zakresie wymiaru uszkodzeń pojazdu i związanych z tym kosztów naprawy, a także dni wolne, kiedy warsztat nie funkcjonował. Ponadto z uwagi na to, że uszkodzony pojazd należał do nowej linii marki A. pojawiły się trudności z jego naprawą, do której był specjalnie sprowadzony serwisant z N., a z uwagi na to, że pojazd jest wykonany z aluminium, wszystkie

elementy przyjeżdżały z fabryki w kolorze auta. W realiach niniejszej sprawy przerwa w eksploatacji uszkodzonego pojazdu przez poszkodowane trwała 89 dni, jednakże brak było podstaw do przyjęcia, że wydłużenie tego okresu było przez nie zawinione. W tej sytuacji Sąd Rejonowy prawidłowo ocenił, że poszkodowanym przysługiwał zwrot całości poniesionych przez nich kosztów najmu zastępczego trwającego w okresie od dnia 12 września 2014 roku do dnia 10 grudnia 2014 roku. Należy zauważyć, iż w sytuacji, w której doszło już do poniesienia przez poszkodowane wydatków na uzyskanie pojazdu zastępczego w okresie postępowania likwidacyjnego i naprawy uszkodzonego pojazdu, są to wydatki poniesione w następstwie zdarzenia szkodzącego, które by nie powstały bez tego zdarzenia, prowadzące do powypadkowego zmniejszenia majątku poszkodowanego, czyli straty (art. 361 § 2 k.c.). Szkodę stanowią również konieczne wydatki związane ze zdarzeniem szkodzącym. Przy takim ujęciu, stratą w rozumieniu art. 361 § 2 k.c. są objęte także te wydatki, które służą ograniczeniu (wyłączeniu) negatywnych następstw majątkowych doznanych przez poszkodowanego w wyniku uszkodzenia pojazdu. Negatywnym następstwem majątkowym jest tu utrata możliwości korzystania z rzeczy, a więc utrata uprawnienia stanowiącego atrybut prawa własności. W takiej sytuacji poszkodowanemu przysługuje roszczenie o zwrot wydatków na najem pojazdu zastępczego (por. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2011 roku, III CZP 5/11). Sąd Okręgowy w całości aprobuje pogląd wyrażony w tym orzeczeniu Sądu Najwyższego. W niniejszej sprawie poszkodowane zawarły umowę najmu samochodu zastępczego na czas likwidacji szkody w następstwie niemożności korzystania z uszkodzonego w wyniku kolizji pojazdu, który miał charakter reprezentacyjny. Okoliczność ta wbrew twierdzeniom apelującego została stosownie do treści art. 6 k.c. udowodniona przez powódki. Powódki z tego powodu nie musiały udowodniać niczego więcej niż faktu niemożności korzystania z rzeczy zgodnie z jej przeznaczeniem przez okres likwidacji szkody powstałej z winy osoby, za którą pozwana ponosi odpowiedzialność jako ubezpieczyciel.

Zdaniem Sądu odwoławczego okres, w którym poszkodowane korzystały z pojazdu zastępczego był okresem koniecznym i niezbędnym do przeprowadzenia likwidacji szkody w uszkodzonym pojeździe. Okres, za który przysługuje zwrot kosztów pojazdu zastępczego, to okres, w którym poszkodowane faktycznie nie miały możliwości używania własnego samochodu, albowiem był on niezdatny do użytku wskutek samej kolizji (nie spełniał wymagań technicznych dopuszczenia go do ruchu), a następnie podlegał naprawie. W związku z tym, że poszkodowane faktycznie nie miały możliwości używania samochodu należącego do ich spółki - miały prawo do wynajmu samochodu zastępczego przez cały ten czas, co wiązało się z wykazanymi przez powódki kosztami. Wskazać ponadto należy, iż pojazd był pojazdem reprezentacyjnym, a wynajęty samochód nie odpowiadał segmentowi F, do którego był zaliczany pojazd poszkodowanych.

Sąd Rejonowy prawidłowo zastosował normę art. 6 k.c. i wskutek tego zasadnie przyjął, że wykazanie okoliczności, że czas najmu pojazdu zastępczego nadmiernie wydłużył się z winy poszkodowanych i przyczyniły się one do zwiększenia szkody należał do pozwanego ubezpieczyciela. Podkreślenia bowiem wymaga, że ciężar wykazania, iż uzasadniony okres najmu pojazdu zastępczego był krótszy niż wskazany przez powódki obciążał pozwaną, bowiem w razie sprostania przez powoda ciężącym na nim obowiązkiem dowodowym, to na stronie pozwanej spoczywa ciężar udowodnienia faktów uzasadniających oddalenie powództwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2013 roku, II PK 304/12).

Pozwany ubezpieczyciel obowiązkowi temu nie sprostał i nie wykazał, iż okres 89 dni korzystania z pojazdu zastępczego był nieuzasadniony.

W ocenie Sądu Okręgowego do zachowania należytej staranności, przejawiającej się również w przeciwdziałaniu powiększaniu rozmiarów szkody, zobowiązany jest każdy, a zatem w niniejszej sprawie, także ubezpieczyciel. Pozwany zajął stanowisko w sprawie odszkodowania dopiero w piśmie z dnia 20 listopada 2014 roku, a więc po upływie 38 dni od zgłoszenia szkody i wypłacił odszkodowanie w kwocie 10.660,00 złotych w dniu 24 lutego 2015 roku. Zatem należy uznać, iż pozwany sam przyczynił się do zwiększenia szkody zwlekając z podjęciem ostatecznej decyzji co do odszkodowania.

Oczywiście nie wszystkie wydatki pozostające w związku przyczynowym

z wypadkiem komunikacyjnym mogą być refundowane. Istnieje bowiem obowiązek wierzyciela zapobiegania szkodzie i zmniejszania jej rozmiarów, na co wskazuje pozwany w kolejnych zarzutach apelacyjnych naruszenia art. 354 § 2 k.c. w związku z art. 16 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że poszkodowany współpracował z ubezpieczycielem w procesie likwidacji szkody oraz dopełnił ciężące na nim obowiązki, w szczególności polegające na zapobieżeniu zwiększaniu się szkody. Na dłużniku ciąży jedynie obowiązek zwrotu wydatków celowych i ekonomicznie uzasadnionych, pozwalających na wyeliminowanie negatywnych dla poszkodowanego następstw, nie dających się wyeliminować w inny sposób, z zachowaniem rozsądnej proporcji między korzyścią wierzyciela a obciążeniem dłużnika (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2011 roku, III CZP 5/11, LEX nr 1011468), dodatkowo w granicach odpowiedzialności cywilnej podmiotów objętych ubezpieczeniem, nie wyżej jednak niż do wysokości sumy gwarancyjnej ustalonej w umowie.

Jedynie na marginesie wskazać należy, iż Sąd Rejonowy zasądzając kwotę 1.561,20 złotych wyszedł ponad żądanie, nie było to jednak objęte zakresem zaskarżenia.

Sąd Okręgowy nie dostrzegł żadnych uchybień kwestionowanego wyroku, które winny być uwzględnione w toku kontroli instancyjnej z urzędu.

W tym stanie rzeczy, wobec bezzasadności wskazanych zarzutów sformułowanych przez apelującą Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. zasądzając od pozwanej na rzecz powódek kwotę 1.800,00 złotych tytułem wynagrodzenia pełnomocnika będącego adwokatem zgodnie z § 2 pkt 5 w związku z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1800 z późn. zm.).

Jolanta Jachowicz Marzena Eichstaedt Maria Pągowska - Banczer